

1.02 Pregledni znanstveni članek

UDK 7.025:77:929Felaher J.

Prejeto: 30. 4. 2012

Popis in zaščita fotografske zbirke Julija Felaherja¹ Elementi popisa fotografij fonda AS 1384 Julij Felaher in njihova materialna zaščita

LUCIJA PLANINC

konservatorsko - restavratorska svetovalka
Arhiv Republike Slovenije, Zvezdarska 1, SI-1000 Ljubljana
e-pošta: lucija.planinc@gov.si

MARIJA GRABNAR

višja svetovalka – arhivistka
Arhiv Republike Slovenije, Zvezdarska 1, SI-1000 Ljubljana
e-pošta: marija.grabnar@gov.si

JEDERT VODOPIVEC

prof. dr., konservatorsko-restavratorska svetnica
Arhiv Republike Slovenije, Zvezdarska 1, SI-1000 Ljubljana
e-pošta: jedert.vodopivec@gov.si

MIRJAM DEBEVC

univ. diplomirana bibliotekarka

IZVLEČEK

Fotografije so nosilke spomina vizualnih sporočil o dogodkih, ljudeh, zgradbah in pokrajinah. So tisti del kulturne dediščine, ki je ranljiv že zaradi občutljivosti materialov, zato je toliko bolj pomembna njihova pravilna uporaba in hramba.

Predstavljeno delo temelji na materialnem popisu fotografij osebnega fonda Julij Felaher (SI-AS 1384), ki ga hrani Arhiv Republike Slovenije. Pri tem je bil uporabljen popisni obrazec, ki poleg osnovnih podatkov o fotografiji povzame tudi vrsto fotografske tehnike, vrsto nosilca zapisa, vrsto poškodb in oceno stanja ohranjenosti. Na podlagi tako pridobljenih podatkov je bila izpeljana materialna zaščita, ki omogoča trajno hrambo fotografij.

KLJUČNE BESEDE: Felaher, Julij, koroški Slovenci, zgodovina fotografije, fotografsko gradivo, arhivsko gradivo, Arhiv Republike Slovenije

¹ Članek temelji na diplomski nalogi Mirjam Debevc na Oddelku za bibliotekarstvo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani pri mentorici prof. dr. Jedert Vodopivec in somentorici Luciji Planinc, nastali predvsem na pobudo arhivistke Marije Grabnar, skrbnice fonda SI-AS 1384.

ABSTRACT

DESCRIPTION OF THE CONDITION OF JULIJ FELAHER'S PHOTOGRAPHIC COLLECTION AND MEASURES FOR ITS PROTECTION DESCRIPTIVE ELEMENTS FOR THE PHOTOGRAPHS IN THE FONDS AS 1384 JULIJ FELAHER AND THEIR PROTECTION

Photographs convey visual messages about the past, events, people, buildings and landscape. They are considered to be a particularly vulnerable segment of cultural heritage due to the sensitivity of the materials of which they consist. It is therefore all the more important that they are stored and handled properly.

The article is based on the process of describing the condition of the photographs included in the personal fonds Julij Felaher (SI AS 1384) which is held in the Archives of the Republic of Slovenia. Used for this purpose was a special form that, in addition to basic information on photographs, also included a number of other data, such as information on the photographic techniques used, the type of medium, damages and the current state of preservation. The data acquired by means of this process helped to protect these photographs, while recommendations on proper handling enabled their long term preservation.

KEY WORDS: *Julij Felaher, Carinthian Slovenes, history of photography, photographs, archives, Archives of the Republic of Slovenia*

1. Uvod

Predmet in cilj raziskave

Raziskava obravnava 604 fotografije osebnega fonda Julij Felaher (SI AS 1384), ki ga hrani Arhiv Republike Slovenije. Zaradi vsebine, zlasti pa zaradi redkosti nekaterih posnetkov jih uvrščamo med arhivsko gradivo, ki je za zgodovino koroških Slovencev izjemnega pomena.

Cilji so bili oblikovati pregleden in razumljiv model za popis fotografij, oceniti stanje ohranjenosti in pripomoči k ureditvi materialne zaščite.

Vse fotografije so bile fizično pregledane, sočasno pa popisane na osnovi popisnega obrazca za fotografije. Le-ta poleg osnovnih podatkov, kot so naslov, leto nastanka fotografije, ime fotografa in studia, velikost fotografije, vključuje še vrsto fotografije, vrsto nosilcev zapisa, vrsto poškodb in oceno stanja ohranjenosti. Ti podatki so bili strnjeno predstavljeni še v pregledni popisni tabeli, na tej osnovi pa so bile postavljene odločitve o izbiri zaščitnih materialov za trajno hrambo fotografij.

S tem smo želeli postaviti temelje za ustrezno celostno materialno hrambo fotografskih zbirk v arhivih, knjižnicah, muzejih, galerijah in drugih sorodnih institucijah.

Julij Felaher – zbiratelj fotografij – njegovo življenje in delo

Julij Felaher, znani koroški Slovenc, ki je svojo življenjsko ustvarjalnost namenil koroškim Slovincem, se je rodil 3. januarja 1895 v kraju Melviče/Mellweg v občini Brdo/Egg v okraju Šmohor/Hermagor v Ziljski dolini, na najzahodnejšem

robu s Slovenci poseljenega ozemlja na Koroškem. Ljudsko šolo je končal v domačem kraju, humanistično gimnazijo v Celovcu, vpisal je študij prava na dunajski Univerzi, nadaljeval v Zagrebu in ga leta 1922 zaključil v Ljubljani z doktorskim nazivom. Kot sodni pripravnik je služboval pri okrožnem sodišču v Ljubljani in leta 1925 opravil sodniški izpit pri višjem deželnem sodišču v Ljubljani. Od tega leta dalje je aktivno sodeloval z Manjšinskimi inštitutom v Ljubljani.² Študiral je manjšinsko pravo in pisal članke o koroških Slovincih in njihovem pravnem, kulturnem, gospodarskem in socialnem položaju ter tudi o njihovi splošni problematiki, problematiki narodne manjšine. Ob koncu druge svetovne vojne je bil kot sodnik okrožnega sodišča v Ljubljani določen za prevzem vseh sodišč, sodnih zgradb, zaporov, kazenskih zavodov, vključno z vsem inventarjem, spisi, arhivi in zemljiškimi knjigami na ozemlju Koroške. Bil je tudi član posebne komisije pri izvršnem odboru Osvobodilne fronte, ki je v dveh mesecih delovanja zbirala gradiva za ministrstvo za zunanje zadeve oziroma prihodnjo mirovno konferenco in opravila najnujnejše organizacijske zadeve v zvezi s Koroško po osvoboditvi.

V letih 1945–1948 je bil referent Znanstvenega inštituta pri predsedstvu SNOS-a v Ljubljani, nato pa vse do upokojitve leta 1959 znanstveni sodelavec Inštituta za narodnostna vprašanja pri Univerzi v Ljubljani.

² Manjšinski inštitut je deloval v Ljubljani v letih 1925–1941. Ukvarjal se je s položajem Slovencev v zamejstvu ter položajem nemške in madžarske manjšine v Sloveniji. Njegov naslednik je Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani, ki še danes aktivno deluje. Glej: Strgar: *Stodetletij Inštituta za narodnostna vprašanja*.

Politično se Felaher ni nikoli udeleževal. Ukvarjal se je le s kulturo, šolstvom, narodno manjšino in propagando v zvezi s Koroško in bil kot odličen poznavalec razmer na Koroškem referenčna oseba inštitutu in drugim v zadevah koroških Slovencev.

Kot predavatelj je nastopil na nešteti sestankih in zborovanjih ob raznih priložnostih, na šolah po različnih dijaških in študentskih društvih, na radiu in pojasnjeval ter razlagal položaj in razmere, v katerih so živeli koroški Slovenci. V povojnem obdobju je bil skupaj s »staro gardo« na Inštitutu za narodnostna vprašanja tarča ideoloških kritik in čez nekaj let tudi neprostoVOLjne upokojitve. Umrli je 28. maja 1969 v Ljubljani.³

Portretna fotografija Julija Felaherja v uniformi avstrijskega poročnika iz indeksa dunajske univerze. Nastala je med leti 1915–1918 (ARS, AS 1384, Felaher Julij, šk. 1).

Zapuščina Julija Felaherja

Zapuščina Julija Felaherja v Arhivu Republike Slovenije je zbrana v osebni fond Julij Felaher (SI AS 1384). V njem so poleg fotografij še njegovi osebni dokumenti in korespondenca, knjižno gradivo, zemljevidi, karte, specialke, gradivo v zvezi s Klubom koroških Slovencev, rokopisi in tipkopisi. Arhivski popis še ni dokončan, po splošni oceni je tega gradiva okoli 46 arhivskih škatel, to je 4,8 tekočega metra.⁴

Del zapuščine Julija Felaherja hrani tudi nekdanja študijska knjižnica na Ravnah na Koroškem, danes imenovana Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika. Po količini je gradiva veliko, nekaj so ga že ob prihodu v knjižnico (še v času dr. Franca Sušnika) izločili in dali v posebne trezorje. To so predvsem fotografsko gradivo, ki se nanaša na boje za severno mejo, razglednice koroških krajev (delno že obdelane v Cobissu in dostopne na dLibu) in korespondenca koroških rojakov. Del fotografskega gradiva v knjižnici obdelujejo in pripravljajo za spletno predstavitev.⁵

Kaj je fotografija

Beseda »fotografija« je izpeljana iz starogrškega jezika in pomeni pisanje s svetlobo (*φωτος*: photos – svetloba in *γραφειν*: graphein – pisati oziroma *γραφη*: graphê – risanje s svetlobo).⁶

Izraz fotografija, kot ga poznamo danes, se je uveljavil šele okrog leta 1860 in izpodrinil različna druga poimenovanja, npr. dagerotipija, kalotipija, ferotipija in ambrotipija.

Danes je navzoča na vseh področjih človekove kulturne, znanstvene, poklicne in izobraževalne dejavnosti. Ločimo jo predvsem po tehniki fotografiranja oz. nastanku fotografije – analogno in digitalno. Analogna fotografija je ustvarjena s progresivnim spreminjanjem slikovnega medija, navadno temelji na kemičnem procesu (fotografski film). Sestavljena je iz nosilca in dveh, treh ali več slikovnih plasti. Danes je to tehniko skoraj povsem zame-

³ Zbrani in prirejeni podatki so iz doktorske disertacije dr. Danijela Grafenauerja z naslovom *Življenje in delo Julija Felaherja in koroški Slovenci*.

⁴ Podatki, ki jih je posredovala Marija Grabnar, kažejo precej večjo količino od tiste, ki je predstavljena v *Vodniku po fondih in zbirkah Arhiva Republike Slovenije*, III. knjiga, str. 176.

⁵ Pogovor Mirjam Debevc prek spleta z go. Simono Šuler-Pandev, univ. dipl. soc., bibliotekarko specialistko in koordinatorico za domoznastvo iz Koroške osrednje knjižnice dr. Franca Sušnika.

⁶ Snoj: *Slovenski etimološki slovar*, str. 130.

njala digitalna fotografija,⁷ ki uporablja za svetlobo občutljive senzorje za zajem slike, osredotočene z lečo, v nasprotju z izpostavljenostjo za svetlobo občutljivega filma. Posneta slika se shrani kot digitalna datoteka, ki je pripravljena za digitalno obdelavo, ogled ali tiskanje.

Sestava fotografije in vrsta nosilcev

Vsaka fotografija je sestavljena iz dveh ali več različnih plasti na določenem nosilcu.⁸

Nosilec fotografije je lahko papir, steklo, porcelan, kovina (kositer, baker, železo) in plastika (nitratna, acetatna in poliesterska). Vezivo na fotografiji se je spreminjalo z razvojem fotografije. V začetku so kot vezivo uporabljali albumin (jajčni beljak), nato kolodij, najpogostejše pa so fotografije z želatinastim vezivom.

Končna slikovna plast je za svetlobo občutljiva snov. Pri črno-beli fotografiji so te snovi največkrat srebrove snovi, pri enobarvni in barvni pa različna barvila in pigmenti ter druge nesrebrove snovi, ki so navadno razpršene v vezivni plasti fotografije.⁹

Skozi zgodovino fotografije spoznamo veliko vrst fotografij: dagerotipijo, ferotipijo, ambrotipijo, kalotipijo, albuminsko fotografijo, srebro-želatinsko, kolodijevo fotografijo, platinasto, karbonsko, fotografije narejene s fotomehničnimi postopki in druge.

Negativ

Negativ je fotografija na določenem nosilcu, ki nastane v trenutku, ko se sproži zaklop kamere. Svetloba na nosilcu, občutljivem za svetlobo, sproži kemijske reakcije v zrnih spojin, ta pa se zato obarvajo v nasprotnem črno-belem tonu, kot jo vidimo. Najprej nastane latentna slika, šele z razvijanjem v razvijalcu pa postane vidna. Črno-beli negativ je fotografija, pri kateri je razpon tonov od bele do črne prav nasproten tistemu, ki ga vidimo mi oziroma slika na pozitivu. Pri barvnih negativih pa je razpon barv komplementaren barvam na sliki na pozitivu. Negativ kopiramo večinoma na papirni nosilec, da nastane pozitiv, fotografija v pravem pomenu besede.¹⁰

Pozitiv

Fotografski papir ali kateri drugi nosilec ima sloj ali več, ki je občutljiv za svetlobo. Nanj s pomočjo svetlobe skozi povečevalnik projiciramo negativ in ga položimo v razvijalec. Ko se fotografija razvije, jo utrdimo še v fiksirni kopeli, operemo in posušimo.

Za izdelavo pozitivna je nujna temnica, saj lahko s fotografskim papirjem delamo samo pri rumeno-zeleni ali rdeči svetlobi. Gre za dokaj subjektiven postopek, od katerega je zelo odvisna končna podoba fotografije.¹¹

2. Metoda dela

Ustvariti smo želeli materialni popis fotografij, ki bi bistveno dopolnil že obstoječega arhivskega, obenem pa bi bil uporaben za načrtovanje materialne zaščite.

Vsako fotografijo posebej smo fizično pregledali in popisali na osnovi popisnega obrazca,¹² ki ga uporabljajo konservatorji restavradorji ob prevzemu fotografij.

Fotografijo smo opisali na podlagi treh popisnih elementov, povzetih iz arhivskega popisa: z naslovom in časom nastanka ter zaporedno številko, dodali pa smo še materialne opise fotografa, studia, velikosti podlage, vrste fotografije, barve (črno-bela ali barvna) ter podatek o pozitivu ali negativu in opis poškodbe.

Materialni opisi so za organizacijo trajnega varstva pomembni, nekateri popisni elementi, kot je na primer vrsta fotografije, pa ključni. Pri tem velja poudariti, da je prepoznavanje vrst fotografij zahtevno delo, ki zahteva izkušenega strokovnjaka.

Identifikacijo smo opravili dvakrat zapored,¹³ da bi se izognili napakam in napačnim identifikacijam. Na podlagi materialnega popisa smo ocenili ohranjenost fotografij, jih restavrirali in izbrali ustrezne materiale za trajno hrambo.

Hramba fotografij, njihov obseg, čas nastanka, vsebina in vrsta

Fotografsko gradivo je kot sestavni del fonda AS 1348 shranjeno v skladiščnih prostorih Arhiva Republike Slovenije, v Virantovi hiši v Zvezdarski ulici 1, dostop je možen iz čitalnice na isti lokaciji.

⁷ Jürgens: *The Digital Print*, str. 3–39.

⁸ Ajdič: *Fotografska kemija 1*, str. 12.

⁹ Prav tam, str. 84.

¹⁰ Tulleken: *Urbka knjiga o fotografiji*, str. 154–180.

¹¹ Prav tam, str. 182–211.

¹² Lucija Planinc se je z obrazcem seznanila kot udeleženka polletnih seminarjev o osnovah konserviranja in restavriranja fotografij v letih 2008–2010 na Slovaškem.

¹³ Slike je identificirala Lucija Planinc.

Shranjeno je v dveh arhivskih škatlah z oznakama 22 in 23. V prvi je 219, v drugi pa 385 fotografij, med njimi so pozitivni, zlasti veliko je razglednic in negativi. Arhivski škatli je izdelal domači izdelovalec Paloma iz Ceršaka. Sta standardnih velikosti 26,5 x 38,5 x 10 cm, iz kartona, surovinska sestava tega pa ne ustreza standardom za arhivske zaščitne materiale.

Po vsebini jih lahko razdelimo na:

- a) portretne fotografije: skupinske in fotografije posameznikov, znanih Korošcev,
- b) žanrske fotografije: posnetki kažejo pomembne politične dogodke ter običaje iz vaškega, društvenega in cerkvenega življenja,
- c) dokumentarne fotografije: to so razglednice krajev, večinoma zamejske Koroške.

Zaradi krajev na Koroškem, ki so danes pomnjeni, in običajev, ki so le še redko ohranjeni, so te fotografije neprecenljive vrednosti. Segajo v čas od konca 19. do sredine 20. stoletja. Precej je razglednic in fotografij krajev (207), med njimi je ena najstarejših iz 1894., predstavlja pa Belopeško jezero. Še starejša je razglednica, ki jo je Slovensko krščansko-socialno društvo v Celovcu založilo še pred 1894. in kaže skupino igralcev Miklove Zale v Celovcu. Ena mlajših je iz 1948. z brnškimi dekleti na števčanijski konti.

Našteto šest vrst obravnavanih fotografij:

- a) albuminska fotografija: sestavljena je iz dveh plasti. Spodnja je papirna podlaga, zgornja pa albumin, vezivo, v katerem so za svetlobo občutljivi delci srebra. Pozitiv je nastal s kontaktnim kopiranjem iz negativa. Navadno je nalepljena na sekundarno podlago v velikosti vizitne (6 x 10 cm) ali kabinetne fotografije (11 x 16 cm);
- b) kolodijška fotografija: sestavljena je iz treh plasti. Prva, spodnja, je papirna podlaga, v sredini je plast barijevega sulfata (barita), kolodijevo vezivo, v katerem so za svetlobo občutljivi srebrni delci, pa je zgornja plast. Pozitivi na papirju so nastali s kontaktnim kopiranjem;¹⁴
- c) srebro-želatinska fotografija: sestavljena je iz treh plasti. Spodnja plast je papirna podlaga, srednja je plast barijevega sulfata, zgornja pa je želatinsko vezivo z delci, občutljivimi za svetlobo. Prva srebro-želatinska fotografija na papirju je nastala kot kontaktna kopija. Največkrat je nastala tako, da so srebro-želatinski negativ na plastičnem nosilcu skozi povečevalnik projicirali na papir, občutljiv za svetlobo, premazan s plastjo srebrove želatine. Na-

stala je latentna slika, ki so jo po osvetlitvi razvili v razvijalcih;¹⁵

- d) kolotipija: je vrsta fotomehanične fotografije, ki nastane s tiskanjem pripravljene plošče. Postopek izdelave je kombinacija grafike in fotografije.¹⁶ Stekleno ploščo, premazano s plastjo želatine, posušimo, nato jo premažemo s senzibilizirano plastjo želatine in jo počasi pri 55 °C znova posušimo. Na tako pripravljeno ploščo položimo negativ, ga osvetlimo ter speremo z vodo. S tem ploščo pripravimo za tisk. Potopimo jo še v mešanico glicerina in vode. Utrjena senzibilizirana želatina vpije minimalno količino vode in nabrekne. Ploščo nato premažemo s črnilom, to pa se prime na suhe dele želatine. S pritiskom na papir dobimo fotografijo;
- e) fotolitografija:¹⁷ je fotomehanična fotografija, ki nastane tako, da litografski kamen premažemo z bitumnom,¹⁸ na premaz položimo negativ in vse skupaj osvetlimo. Neosvetljene dele bitumna speremo s terpentinom in ploščo jedkamo v kislini. Na tako pripravljeno ploščo nanesemo črnilo in fotografijo odtisnemo;
- f) poltonski postopek izdelave fotografije: je fotomehanična fotografija, ki nastane tako, da mrežo ostrih in jasnih pik položimo na pripravljeno potemnjeno kolodijevo stekleno ploščo. Po osvetlitvi ploščo jedkamo v kislini. Razpon števila pik na kvadratnem inču (6,45 cm²) je od 60 do 400 za najboljša umetniška dela.

Razmere, v katerih je bilo fotografsko gradivo shranjeno pred prevzemom v Arhiv Republike Slovenije¹⁹

Fotografije je s preostalim gradivom fonda (AS 1384) Arhivu Republike Slovenije leta 1969 in 1970 izročil dr. Tone Zorn (1934–1981), višji znanstveni sodelavec Inštituta za narodnostna vprašanja in do leta 1970 vodja oddelka za narodnostna vprašanja ob severni meji, pa tudi prijatelj Julija Felaherja, zaposlenega v istem oddelku. Po vsej verjetnosti je po njegovi smrti leta 1969 ocenil, da zapuščina kot vir za poznavanje in raziskovanje Koroške sodi v javni arhiv.

¹⁵ Lavédrine: *Photographs of the Past*, str. 138–149 in str. 244–251.

¹⁶ Prav tam, str. 182–187.

¹⁷ Caplan: *A Brief History of Early Photomechanical Printing Processes* (učno gradivo slušateljev omenjenih izobraževanj).

¹⁸ Bitumen iz Judeje nosi ime po svojem izvoru (angl. bitumen of Judea).

¹⁹ Podatke je posredovala Marija Grabnar.

¹⁴ Lavrinec: *Photographs of the Past*, str. 126–135.

Iz Felaherjeve korespondence s koroškimi rojaki je vidno, da je slikovno gradivo zbiral, bolj spontano in nesistematično, a z zavestjo, da je le-to pomembno dodatno pojasnilo pisani besedi. Fotografije so mu na njegovo željo največkrat prinašali oz. pošiljali ljudje sami, bodisi, da so jih ustvarili, ali pa so bili udeleženci predstavljenih dogodkov.

Iz zvrsti gradiva je mogoče sklepati, da je Julij Felaher zasebne dokumente in del slikovnega gradiva (fotografije sorodnikov, razglednice) hranil na svojem domu. Tone Zorn jih je z zapuščino, ki je bila na Inštitutu za narodnostna vprašanja, predal Arhivu Republike Slovenije. Podatkov o tem, v kakšnih razmerah so bile fotografije pri ljudeh hranjene, preden so jih poslali zbiratelju, žal ni. Prav tako tudi ne, kako so se hranile pri Felaherju, v katerem delu hiše so bile, v kakšnih mapah, ovojih, omarah, predalih, kakšna je bila temperatura in vlaga v teh prostorih.

Ob prevzemu zapuščine v Arhiv Republike Slovenije fotografsko gradivo ni bilo posebej ločeno od ostalega in v materialnem smislu tudi ne posebej obravnavano. Vse do urejevalnih del je bilo vloženo v že uporabljene, preperle, deloma raztrgane papirne mape, tu in tam tematsko urejeno, a največkrat preprosto z ostalim gradivom povezano v svežnje. Ob urejevalnih delih v arhivu in izdelavi arhivskega popisa je bilo s fotografijami vred vloženo v omenjene arhivske škatle, manjši vsebinski sklopi znotraj njih pa v kartonske mape z zavilki formata A 4, ki so za vlaganje dokumentov dokaj pripravne. Zaradi boljše zaščite so bile fotografije vložene še v pisemske kuverte.

Stanje fotografij po urejevalnih delih: fotografije so bile vložene v pisemske kuverte (Foto: Lucija Planinc, ARS).

Izvedba popisa²⁰

Popis 604 enot fotografij (1 fotografija = 1 enota) in opis stanja je bil izveden v Arhivu Republike Slovenije na Zvezdarski ulici 1, med 1. 4. 2010 in 28. 4. 2010.

Delo je potekalo po naslednjih zaporednih fazah:

- 1) številčenje,
- 2) identifikacija oziroma prepoznavanje,
- 3) sočasno vnašanje podatkov v popisni obrazec in sumarno popisno tabelo,
- 4) povzetek opisov in priprava materialne zaščite.

1. Številčenje je pomembna in osnovna faza, izvedemo jo pred ostalimi. Vsaka fotografija dobi zaporedno številko in s tem določeno mesto v celoti. S tem onemogočimo, ali vsaj minimaliziramo nered in zmešnjavo pri nadaljnjem rokovanju. Številka fotografijo spremlja pri vseh nadaljnjih konservatorskih-restavratorskih postopkih, pri skeniranju, digitaliziranju itd. Številčili smo s svinčnikom mehke B4.²¹ Za prvo zaporedno številko smo izbrali prvo fotografijo prve mape, v prvi škatli (škatla 22 obstoječega arhivskega popisa). Nadaljevali smo z drugo mapo v isti škatli in tako naprej do zadnje mape v naslednji škatli 23. Številko smo zapisali v desni spodnji kot hrbtni strani.
2. Identifikacija oziroma prepoznavanje vrst fotografij je potekala najprej vizualno, saj ima vsaka vrsta fotografije svoj razpon odtenkov in barv. Določili smo barvno ali črno-belo fotografijo, pozitiv ali negativ. Po datumih na slikah in po drugih identifikacijskih dejavnikih smo določili starost fotografij,²² izmerili njihove velikosti (velikost nosilca fotografije). Za natančnejše prepoznavanje vrste posamezne fotografije smo uporabljali še povečevalno lupo stokratne povečave. Med pregledovanjem smo fotografije prijemali z gladkimi belimi bombažnimi rokavicami.
3. Podatke za posamične fotografije smo vnašali v popisne obrazce (shranili smo jih v e-obliki) in zaradi preprostejšega in hitrejšega pregleda vseh 604 fotografij hkrati še v sumarno popisno tabelo.

²⁰ V ARS je podoben popis za nekaj arhivskih fotografskih zbirk naredila arhivistka Eva Gerkman.

²¹ Za označevanje arhivskega gradiva uporabljamo grafitne svinčnike mehke B1 do B8, ki ne puščajo reliefnega od-tisa in so odstranljivi s pisne podlage (op. Lucija Planinc).

²² Naslanjali smo se tudi na obstoječi arhivski popis.

4. Na osnovi te smo izdelali štiri grafe, ki kažejo delež vrst posameznih fotografij, delež črno-belih in barvnih, delež pozitivov in negativov in delež poškodovanih fotografij. Podatki s skupne popisne tabele so nam nakazovali tudi potrebne konservatorsko-restavratorske postopke in organizacijo materialne zaščite.

Popisni obrazec za fotografije in sumarna popisna tabela

Pri izdelavi originalnega angleškega popisnega obrazca, katerega slovenska različica je pri opisu teh fotografij prvič uporabljena, so sodelovali strokovnjaki treh institucij, Gettyjevega konservatorskega inštituta v Los Angelesu (Getty Conservation Institute GCI), Akademije za likovno umetnost in oblikovanje v Bratislavi (Bratislava AFAD) in Slovenske narodne knjižnice v Martinu (SNL Martin). Pravzaprav so ga izdelali za udeležence treh mednarodnih seminarjev, ki so v letih 2008–2010 na Slovaškem pod vodstvom Gettyjevega inštituta pridobivali znanje o osnovah konserviranja in restavriranja fotografij.²³

Je konservatorsko-restavratorski obrazec, ki je pripomoček za sistematično ugotavljanje ter zapisovanje bistvenih informacij o fotografiji. Omočja nam jasno oceno stanja ohranjenosti glede na vrsto poškodb in nam kaže potrebne konservatorske restavratorske postopke.

Konservatorji restavratorji v Centru za konserviranje in restavriranje Arhiva Republike Slovenije ga bodo odslej uporabljali pri popisu fotografskega gradiva pred konservatorskimi in restavratorskimi posegi.

Razdeljen je v tri dele.

V prvem so osnovni dokumentarni podatki o fotografiji:

- datum prejema fotografije v obdelavo,
- leto nastanka,
- identifikacijska oznaka fotografije v zbirki, (fondu) – izvor,
- zaporedna številka posamezne fotografije,
- vrsta fotografske tehnike – identifikacija,
- ime in priimek fotografa oz. ateljeja,
- dimenzija slike in podlage,
- digitalni dostop,
- naslov fotografije, ki je povzet po obstoječem arhivskem popisu,
- ali je pozitiv ali negativ,

- ali je fotografija v paspartuju ali ne,
- ali ima fotografija okvir ali ne,
- opis posebnosti fotografije, ki so vidne ali berljive iz fotografije (dekorativni rob, vizitna fotografija, portret, pomembni podatki, ki so zapisani ...).

V naslednjih dveh so med nanizanimi lastnostmi označene tiste, ki za obravnavano fotografijo veljajo. Značilnosti, ki jih fotografija nima, niso označene.

V drugem delu je opisano vizualno stanje ohranjenosti fotografije, tako vezivne plasti kot osnovne podlage; opisi:

- zelo dobro,
- zadovoljivo,
- slabo.

Pri tem imamo na voljo nabor poškodb, ki jih lahko opazimo: površinsko razbarvanje in lokalno bledenje, srebrovo zrcaljenje, manjkajoči deli in drugo. Opisani so še drugi posegi, kot so premazi, dodane barve in drugo.

Poškodbe vezivnih plasti so ocenjene kot: razpoke, luskanje, razbarvanje, praske in odrgnine, površinske nečistoče, plesen, insekti (madeži in luknje), manjkajoči deli, lepilni trakovi in drugo.

Enako si z naborom poškodb pomagamo pri opisu osnovne podlage: preperelost, raztrganine, manjkajoči deli, prepogibi, valovitost – upogib, površinsko razbarvanje, lokalni madeži, površinske nečistoče, insekti (madeži, luknje) lepilni trakovi in drugo.

V obrazcu ocenimo še ohranjenost sekundarne podlage. Opíšemo njeno sestavo, vrsto uporabljenih lepil in njen vpliv na fotografijo. Uporabljamo enake opise stanja:

- zelo dobro,
- zadovoljivo,
- slabo.

Sestavo podlage opišemo kot: narejeno iz naravnih vlaken ali recikliranih sestavin (kislá podlaga), laminirana podlaga, papirna in drugo.

Določimo še vrsto lepil: vodotopna, nevodotopna, brez lepil, lepilni trakovi in drugo.

Ocenimo še te poškodbe, ki ogrožajo fizično in kemično stabilnost: razbarvanje podlage, prehajanje nečistoč na podlago fotografije in slikovno plast, mehanske poškodbe.

V tretjem delu so omenjeni potrebni konservatorsko-restavratorski postopki. Navedeni so kot:

²³ Planinc: Poročilo o šolanju o konserviranju fotografij, str. 397–399; Planinc: Poročilo o nadaljevanju šolanja, str. 401–405.

- dokumentiranje postopkov,
- površinsko čiščenje,
- pranje v destilirani vodi ali ustrezni kopeli,
- utrjevanje luskanja poškodovanega veziva,
- retuširanje dopolnjenih delov,
- odstranjevanje sekundarne podlage,
- odstranjevanje poškodb zaradi insektov,
- odstranjevanje lepilnih trakov,
- utrjevanje robov,
- odstranjevanje lepil,
- ravnanje z vlaženjem,
- odstranjevanje lokalnih madežev,
- odstranjevanje plesni,
- dopolnjevanje manjkajočih delov,
- drugo.

Končno predstavimo še intenzivnost konserva-

torsko-restavratorskih del (določimo prednostna dela) in navedemo priporočila za boljšo hrambo.

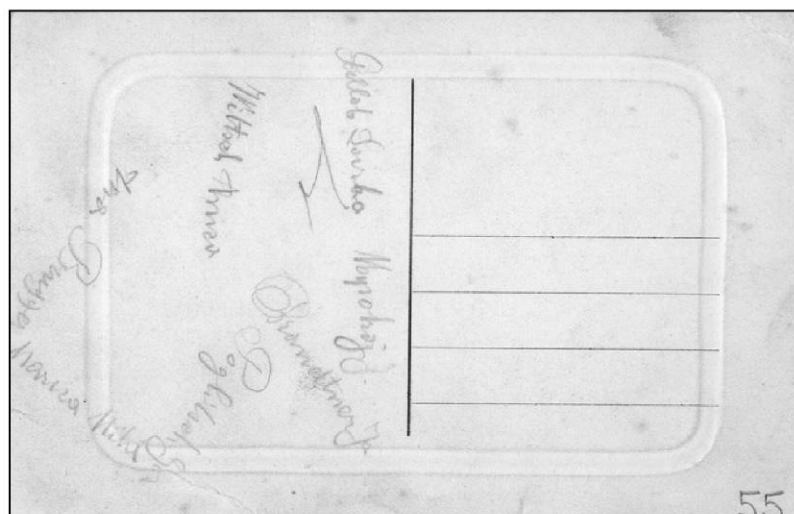
Izbiramo med temi predlogi stopenj konservatorsko-restavratorskih del:

- ni potrebno,
- priporočljivo,
- potrebno,
- zahtevano,
- nujno.

Podane so te možnosti za boljšo hrambo:

- nov paspartu,
- ovojna mapa,
- dodajanje papirnih podaljškov za umeščanje fotografije v paspartu,
- dodajanje plastičnih ali papirnih vogalov za umeščanje fotografije v paspartu.

Primer opisa fotografije št. 55

Razglednica z igraki Miklove Zale v Celovcu pred 1894, črno-bela kolotipija
(Foto: Anton Bajec, ARS).

Prvi del

Dokumentarni podatki

datum prejema fotografije v obdelavo	1. 4. 2010
leto nastanka	pred 1894
identifikacijska oznaka fotografije v zbirki, (fondu) - izvor	AS 1384
zaporedna številka fotografije	55
vrsta fotografske tehnike - identifikacija	foromehanična fotografija (kolotipija)
ime in priimek fotografa oz. ateljeja	
dimenzija slike in podlage	8,9 x 13,8 cm
digitalni dostop	
naslov fotografije, ki je povzet po obstoječem arhivskem popisu	Igralci Miklovc Zale v Celovcu
pozitiv ali negativ	pozitiv, razglednica
fotografija v paspartuju ali ne	paspartuja ni
ima fotografija okvir ali ne	okvirja ni
opis posebnosti fotografije	dekorativni reliefni odtis

Drugi del

Videz: ☐ zelo dobro ☒ zadovoljivo ☐ slabo

Poškodbe	Drugi posegi
☐ manjkajoči deli	☐ premazi
☐ srebrovo zrcaljenje	☐ dodane barve
☒ površinsko razbarvanje in lokalno bledenje	☐ drugo.
☐ drugo	

Vezivna plast

Osnovna podlaga

Poškodbe	Poškodbe
☐ razpoke	☐ preperelost
☐ luskanje	☐ raztrganine
☐ razbarvanje	☐ manjkajoči deli
☒ praske in odrgnine	☐ prepogibi
☒ površinske nečistoče	☐ valovitost – upogib
☐ plesen	☐ površinsko razbarvanje
☐ insekti (madeži in luknje)	☒ lokalni madeži, lisičje pege
☐ manjkajoči deli	☒ površinske nečistoče, prah
☐ lepilni trakovi	☐ insekti (madeži, luknje)
☐ drugo	☐ lepilni trakovi
	☒ drugo; hrbtna stran popisana z grafitnim svinčnikom

Videz sekundarne podlage: je ni ☐ zelo dobro ☐ zadovoljivo ☐ slabo

Sestava sekundarne podlage	Vrsta lepil
☐ narejeno iz naravnih vlaken	☐ vodoropna
☐ iz recikliranih sestavin (kislá podlaga)	☐ nevodotopna
☐ laminirana podlaga	☐ brez lepil
☐ papirna	☐ lepilni trakovi
☐ drugo	☐ drugo

Poškodbe
☐ razbarvanje podlage
☐ prehajanje nečistoč na podlago fotografije in slikovno plast
☐ mehanske poškodbe

Tretji del

Konservatorsko-restavratorski postopki

Opis postopkov

☒ dokumentiranje postopkov	pisna in fotografska
☒ površinsko čiščenje	z radirko
☒ odstranjevanje sekundarne podlage	mehansko (s skalpelom in vlaženjem)
☐ odstranjevanje lepilnih trakov	
☐ odstranjevanje lepil	
☐ utrjevanje luskanja poškodovanega veziva	
☐ odstranjevanje poškodb zaradi insektov	
☐ odstranjevanje lokalnih madežev	
☒ odstranjevanje plesni	z radirko (prašni delci)
☐ pranje v destilirani vodi ali ustrezni kopeli	
☐ utrjevanje robov	
☒ dopolnjevanje manjkajočih delov	z japonskim papirjem
☒ ravnanje z vlaženjem	s pomočjo membrane za vlaženje
☒ reruša dopolnjenih delov	z akvarelnimi barvami
☒ drugo: odstranjevanje rje	mehansko (s skalpelom in radirko)

Intenzivnost izvajanj konservatorsko-restavratorskih del

Prednostna dela

Priporočila za boljšo hrambo

☐ ni potrebno	☐ nov paspartu
☐ priporočljivo	☒ ovojna mapa
☒ potrebno	☐ dodajanje papirnih podaljškov za umeščanje fotografije v paspartu
☐ zahtevano	☐ dodajanje plastičnih ali papirnih vogalov za umeščanje fotografije v paspartu
☐ nujno	

V sumarni popisni tabeli smo povzeli dokumentarne podatke posamičnih fotografij in oceno stanja ohranjenosti, s tem pa omogočili hitrejše in učinkovitejše obravnavanje fotografij za trajno hrambo.

Prikaz prve strani sumarne popisne tabele

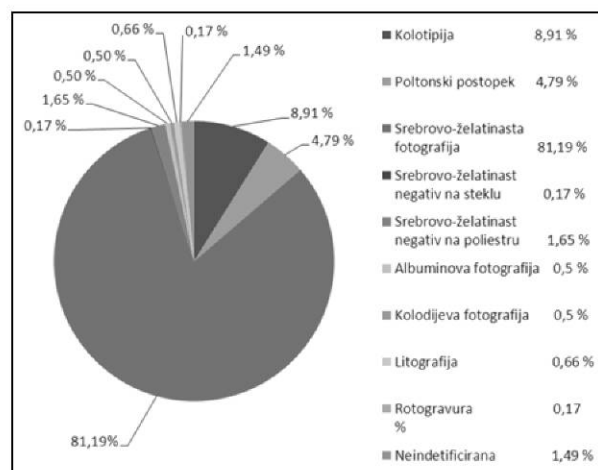
Zaporedna št. fotografije	Vsebina fotografije	Identifikacija/vrsta	Črno-bela/barvna	Pozitiv/Negativ	Velikost papirnatega nosilca (cm)	Poškodbe DA/NE	Leto nastanka	Studio/Fotograf
1, 2	Obisk pri Pavlu Felaherju (brat Pavle pri spomeniku)	srebro-želatinska	črno-bela	POZ	1.) 9,7 x 13,9 cm; 2.) 7,4 x 10,5 cm	DA	1965	Fotoateljé PIRC Bogomil, Maribor
3	Dr. Valentin Rožič (ps. dr. Moravski)	kolodijeva	črno-bela	POZ	13,5 x 8,7 cm	DA		Pelikan
4, 5	Dr. Valentin Rožič (ps. dr. Moravski)	srebro-želatinska	4) barvna; 5) črno-bela	POZ	4) 13 x 9 cm; 5) 11,8 x 7,7 cm	DA		

6, 7	Pogreb poslanca Vinka Poljanca v Škocjanu	srebro-želatinska	črno-bela	POZ	6,3 x 9 cm	DA		
8	Bajkotnik, pisec spominov	srebro-želatinska	črno-bela	POZ	8,4 x 5,9 cm	DA	1887	
9	Pogreb dr. Mateja Potočnika	srebro-želatinska	črno-bela	POZ	14 x 9 cm	DA		
10, 11	Ivan Starc	srebro-želatinska	črno-bela	POZ	10.) 13,2 x 8,4 cm; 11.) 13,5 x 8,5 cm	DA		
12	Matija Majar	srebro-želatinska	črno-bela	POZ	7,8 x 5,5 cm	DA		
13 + 1	France Grafenauer, Koroški borec	srebro-želatinski negativ na steklu	črno-bela	POZ + NEG	7,8 x 5,5 cm	DA		
14	Tischler Joško	srebro-želatinska	črno-bela	POZ	13,2 x 8,5 cm	DA		
15	Martin Vukšinić, kapetan I. klase iz Šabca	srebro-želatinska	črno-bela	POZ	8,5 x 5,8 cm	DA		
16	Fotografija slike (na sliki nečak Franca Wiegeleja s petelinom)	srebro-želatinska	črno-bela	POZ	10 x 7 cm	DA		
17	Žena nekdanjega poslanca Grafenauerja s sestrami Bruckerjevo in Rauterjevo (z leve proti desni)	srebro-želatinska	črno-bela	POZ	7 x 10,2 cm	DA		

3. Rezultati

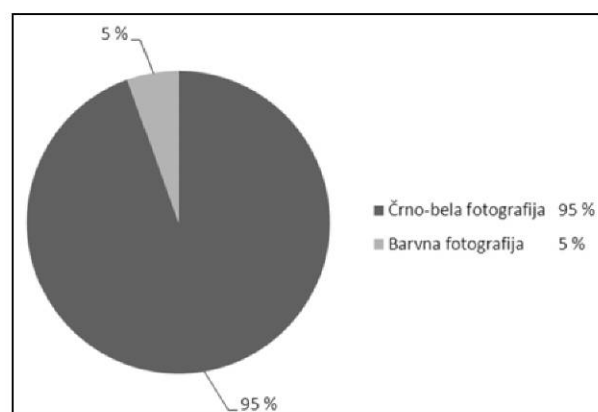
S pomočjo sumarne popisne tabele, smo izdelali te grafične prikaze:

- delež posamičnih vrst fotografij,
- delež črno-belih in barvnih fotografij,
- delež pozitivov in negativov,
- delež poškodovanih in nepoškodovanih fotografij.

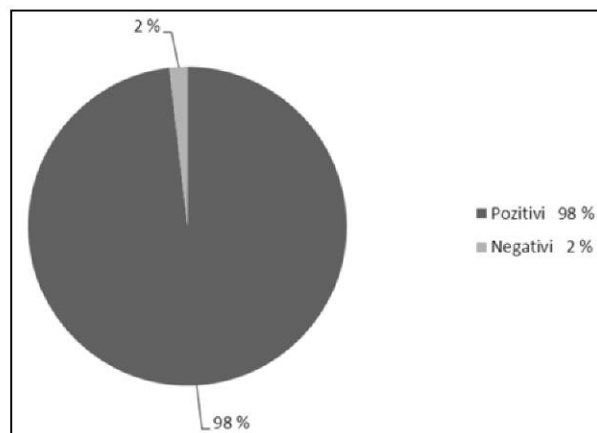
Vrste fotografije

Daleč največ je srebro-želatinskih (492 fotografij od skupaj 604), nekaj je albuminskih (3) in kolodijevih (3). Sledijo štiri vrste fotomehaničnih fotografij: kolotipija (54 barvnih in črno-belih), poltonski postopki (29 je barvnih in črno-belih fotografij), fotolitografije (4 barvne in črno-bele) in ena rotogravura (ki je poltonski postopek). Nekaj je tudi srebro-želatinskih negativov: na poliestru 10 in eden na steklu. Devet nam jih ni uspelo identificirati.

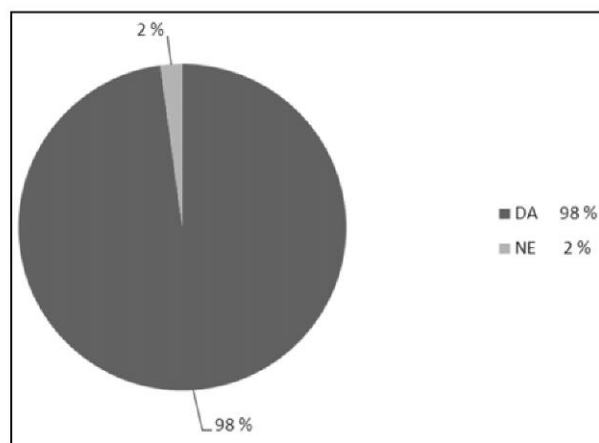
Delež črno-belih in barvnih fotografij

Prevladujejo črno-bele fotografije (573), barvnih je znatno manj (33).

Delež pozitivov in negativov

Največ je pozitivov (595), negativov je malo (11).

Delež poškodovanih fotografij

Delež poškodovanih fotografij je precejšen, med poškodovane namreč štejemo tudi zaprašene. Preostale poškodbe so raztrganine, manjkajoči deli, srebrovo zrcaljenje, prepogibi, plesen, lisičje pege, prstni odtisi in drugi madeži ter rja.

Opis poškodb

Fotografije so bolj kot drugi dokumenti podvržene nenehnemu in neizbežnemu naravnemu procesu staranja. S skrbnim ravnanjem in zagotavljanjem ustreznih klimatskih razmer ter primerno materialno zaščito ta proces lahko upočasnimo in preprečimo marsikatero poškodbo. Poškodbe so zmeraj odvisne od notranjih in zunanjih dejavnikov.

Med notranje dejavnike štejemo kakovost materialov, iz katerih so nosilci in slikovne plasti. Zunanji dejavniki, ki povzročajo poškodbe, pa so neustrezno ravnanje in neustrezne klimatske razmere.

Lisičje pege²⁴

Lisičje pege se pojavijo na papirnih nosilcih na starih fotografijah kot drobni rdeče-rjavi naključno razvrščeni madeži. Strokovnjaki še danes ne vedo povsem zagotovo, zakaj nastajajo lisičje pege (angl. foxing), čeprav je znano, da tako kot na primer plesni tudi lisičje pege za nastanek potrebujejo svetlo, tople in vlažne prostore.

Plesen

Najboljše razmere za razvoj plesni so vlažni, topli, neosvetljeni in slabo prezračeni prostori. Plesen lahko trajno poškoduje in popolnoma uniči vse organske materiale na fotografskem gradivu (papir, želatina, kolodij ...).

Po navadi jo opazimo šele, ko je vidna s prostim očesom, v začetni fazi jo vidimo z mikroskopom. Aktivna plesen je vlažna, sluzava in ob dotiku pusti madež, neaktivna pa je suha in prašnata.

Valovitost, upogib in prepogib

Na fotografijah zaradi nepravilne hrambe in nepravilnega dela z njimi lahko nastanejo tudi različni upogibi oziroma pregibi. Pogosto gre za manjše vrste poškodb in je fotografije potrebno samo poravnati. Nekatere fotografije pa se lahko odlepijo od sekundarne podlage.

Srebrovo zrcaljenje²⁵

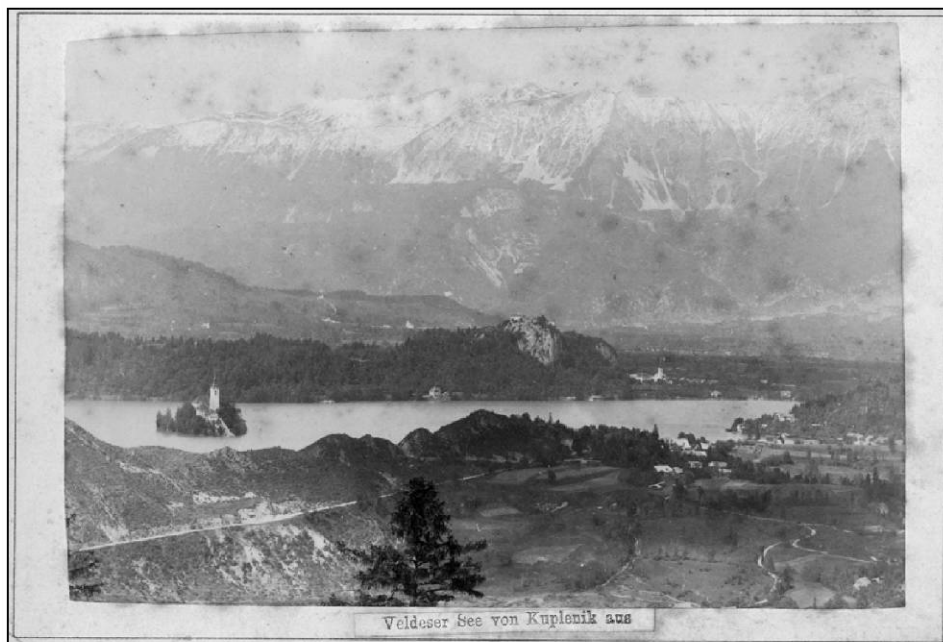
Modrikasto kovinski lesk oziroma srebrovo zrcaljenje (ang. *silver mirroring*) je najpogostejša poškodba na vezivni plasti srebro-želatinskih fotografij. Pojavi se na temnih delih fotografij, tudi na negativih. Srebrov odsev je viden kot neke vrste zrcalo, če opazujemo in premikamo fotografijo pod različnimi koti oziroma z neposrednim osvetljevanjem s strani. Razgraditev osnovne oziroma vezivne plasti povzročita onesnažen zrak in vlaga.

²⁴ Lavédrine: *Preventive Conservation of Photographs Collections*, str. 8–12.

²⁵ Reilly: *19th-Century Photographic Prints*, str. 47.

Primer plesni na licu srebro-želatinske črno-bele fotografije iz obdobja 1931–1932, cerkev sv. Jakoba v Rožu (Foto: Lucija Planinc, ARS)

Primer lisičjih peg albuminske fotografije iz konca 19. st., pogled na blejsko jezero (Foto: Lucija Planinc, ARS).

Preostale poškodbe

Na fotografijah so bile še raztrganine, manjkali so deli papirne podlage in slikovne plasti. Na večini fotografij so bili prstni odtisi, rja kovinskih sponk, prah in druge praske ter zapisi s pisali različnih vrst (kemičnih svinčnikov, grafitnih pisal, različnih barvnih svinčnikov). Pisava se reliefno zrcali ali pa pronica skozi papirno podlago na lice fotografije, predvsem na razglednicah.

4. Diskusija

Ocena stanja ohranjenosti fotografij

Ob pregledu in materialnem popisu fotografij smo ocenili ohranjenost in določili stopnjo intenzivnosti konservatorsko-restavratorskih postopkov. Ocenili smo:

- da je ohranjenosti zadovoljiva oziroma dobra, ker je delež fotografij, ki so močneje poškodovane, majhen,

- da je intenzivnost konservatorsko-restavratorskih postopkov manjša (v opisnem obrazcu je označena kot potrebna),
- da jih je potrebno še materialno zaščititi z ovoji in škatlami, jih umestiti v ustrezen prostor ter zagotoviti ustrezne klimatske razmere za trajno hrambo.

Konserviranje in restavriranje poškodovanih fotografij

Z restavratorsko-konservatorskimi postopki vzdržujemo dobro fizično stanje fotografij, z različnimi ukrepi jim zagotavljamo kar najdaljšo življenjsko dobo. Ti so preventivni (oz. pasivni) in aktivni.

Na vseh fotografijah smo opravili suho čiščenje.

Lice in hrbtni del smo očistili z radirko (Magic rub Standford®) in odstranili vso umazanijo, kot so prah in drugi odstranljivi delci, tudi srebrovo zrcaljenje na licu fotografije, ki smo ga opazili na skoraj vseh srebro-želatinskih fotografijah. Mehansko smo odstranili tudi rjo. Manjkajoče dele na fotografijah smo dopolnili z japonskim papirjem, ki je v uporabi za dodajanje, in jih podobno kot raztrganine zalepili s škrobnim lepilom. Z najkakovostnejšimi specialnimi barvami (Winsor & Newton®) smo opravili retušo slikovne plasti, ki je manjkala.

Večje število fotografij, ki so se zaradi nepravilne lege in hrambe v suhih prostorih močno zvile, smo navlažili in jih dalj časa ravnali pod obteženimi lesenimi deskami.

*Materialno zaščiten fotografija v ročno narejenem ovoju s štirimi odprtimi poklopci
(Foto: Lucija Planinc, ARS).*

*Odprte arhivske škatle iz trajno obstojnega papirja z ročno narejenimi ovoji v njih
(Foto: Lucija Planinc, ARS).*

Materialna zaščita fotografij

Material, iz katerega so narejene škatle in ovoji, ustreza standardu ISO 14523 in 10214. Ovoji so iz trajno obstojnega papirja, ki je iz 100% bombaža, ne vsebuje lignina, je nevtralen (PH 7), naravne barve, gramature 120 g/m² in nima opričnih belil ali kalcijevega karbonata. Ta vrsta kakovostnega papirja (opravljen ima test PAT) je bila primerna za vse vrste fotografije, ki smo jih identificirali. Ovoje, ki se zapirajo na štiri poklopce, smo naredili ročno po meri vsake fotografije ali skupine fotografij. Na vrhnji poklopce smo napisali zaporedno številko fotografije in njen naslov.

Nekakovostne arhivske škatle smo zamenjali s škatlami izbranega proizvajalca Gaylord. So iz trajno obstojnega kartona in so namenjene prav trajni hrambi fotografij. So brez optičnih belil, ne vsebujejo lepil, so zgibane in ne lepljene. Za večjo stabilnost imajo kovinsko oporo. Na zunanje strani smo vpisali zaporedne številke fotografij, ki so v njih, in zaporedno številko tehnične enote iz arhivskega popisa. Stojijo med preostalimi (običajnimi) arhivskimi škatlami na polici v depoju Arhiva Republike Slovenije. Ustanova namreč (še) nima posebnih prostorov za fotografije.

Viri in literatura

Viri

Arhiv Republike Slovenije (= ARS)

- AS 1384, Felaher Julij

Internet

Grafenauer, Danijel: *Življenje in delo Julija Felaherja in koroški Slovenci: doktorska disertacija*. Maribor: Filozofska fakulteta, 2009. Pridobljeno 25.2.2011 s spletne strani: <http://dkum.uni-mb.si/IzpisGradiva.php?id=11339#>

Literatura

Ajdič, Peter: *Fotografska kemija 1*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1986.

Caplan, Art: *A brief History of Early Photo-mechanical Printing Processes*. The Getty Conservation Institute, 2008, PowerPoint (učno gradivo).

Debevc, Mirjam: *Popis in zaščita Julija Felaherja. Elementi popisa fotografij - AS 1384 Julij Felaher in materialna zaščita*. Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 2011.

Jürgens, Martin C.: *The Digital Print (Identification and Preservation)*. Los Angeles: The Getty Conservation Institute, 2009.

Lavédérine, Bertrand: *A guide to the preventive conservation of photograph collections*. Los Angeles: The Getty Conservation Institute, 2003.

Lavédérine, Bertrand: *Photographs of the past: process and preservation*. Los Angeles: The Getty Conservation Institute, 2009.

Planinc, Lucija: Poročilo o šolanju o konseviranju fotografij in fotografskih zbirk v srednji, vzhodni in južni Evropi. V: *Arhivi* 31 (2008), št. 2, str. 397–399.

Planinc, Lucija: Poročilo o nadaljevanju šolanja, namenjeno spoznavanju konseviranja fotografij in fotografskih zbirk v srednji, vzhodni in južni Evropi. V: *Arhivi* 32 (2009), št. 2, str. 401–405.

Reilly, James M.: *19th-Century Photographic Prints (Care and Identification of)*. New York: Eastman Kodak Company, 2001.

Snoj, Marko: *Slovenski etimološki slovar*. Ljubljana: Založba mladinska knjiga, 1997.

Srčgar, Janez: *Sedem desetletij Inštituta za narodnostna vprašanja*. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, 1995.

Tulkeken, Kit van: *Velika knjiga o fotografiji*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1979, str. 154–181.

Vodnik po fondih in zbirkah Arhiva Republike Slovenije (ur. Vladimir Kološa). Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 1999.

Zusammenfassung

INVENTARISIERUNG UND SCHUTZ DER FOTOSAMMLUNG VON JULIJ FELAHIER. ELEMENTE DER INVENTARISIERUNG DER FOTOS DES ARCHIVBESTANDES AS 1384 JULIJ FELAHER UND IHR MATERIELLER SCHUTZ.

Bei der praktischen und theoretischen Behandlung des Fotomaterials des persönlichen Archivbestands Julij Felaher wurden die folgenden Feststellungen gemacht und Schlüsse gezogen:

Die Fotos sind trotz ihrer in der Vergangenheit nicht entsprechenden Aufbewahrung zufriedenstellend erhalten. Der Anteil der stark beschädigten Fotos ist gering. Die Fotos waren meist verstaubt und hatten Flecke und Fingerabdrücke. Alle silbrig-gelarineartigen Fotos wiesen eine silbrige Spiegelung auf.

Das verwendete konservatorisch-restauratorische Inventarformular ist ein notwendiges und unausweichliches Hilfsmittel für eine vollständige und genaue Übersicht über die Fotos, sowohl dem Inhalt als auch dem materiellen Zustand nach. Es ermöglicht die ganzheitliche Organisation des materiellen Schutzes zur dauerhaften Aufbewahrung, aber auch die Planung aller konservatorisch-restauratorischen Verfahren.

Die Elemente der konservatorisch-restauratorischen Inventarisierung ergänzen die inhaltliche archivarisches Inventarisierung und bieten dem Archivar, vor allem aber dem Benutzer eine breitere und bessere Kenntnis der von den Fotos dokumentierten Inhalte.